

4. SOLI

Sůl nad zlato, slaná voda, slaná polévka, solení silnic v zimě, slané slzy. Všechna slovní spojení obsahují slovo odvozené od podstatného jména sůl. Většina z vás si pod pojmem sůl určitě představí kuchyňskou sůl, kterou používáme k ochucování pokrmů. Druhů solí je však daleko více.

Do sešitu si opište následující chemické sloučeniny. Zkuste přijít na to, podle jakého hlediska lze tyto sloučeniny rozdělit do skupin: H_2SO_4 , H_2O , NaOH , Al_2O_3 , HNO_3 , CuCl_2 , CuSO_4 , H_2SO_3 , KOH , Cr_2O_3 , HNO_2 , AgCl , CaCl_2 . Porovnejte tyto dva vzorce: H_2SO_4 (kyselina sírová), CuSO_4 (síran měďnatý). Co mají společného?

Sůl je chemická látka tvořená kationtem kovu (nebo kationtem NH_4^+) a aniontem kyseliny.

Soli se v přírodě nacházejí většinou jako **krystalické látky**. Z roztoku se dají oddělit **krystalizací**. V krystalech solí jsou mezi částicemi **iontové vazby**, které jsou **velmi pevné**. Tyto vazby jsou příčinou **vysoké teploty tání a teploty varu** solí.

V pevném stavu nevedou elektrický proud. Vodné roztoky solí obsahují volně pohyblivé ionty (viz ionizace), které elektrický proud vedou.

Navrhněte pokusy, kterými můžete ověřit tyto vlastnosti solí.

Krystal kuchyňské soli (halitu)

VZNIK SOLÍ

Soli mohou **vznikat** různými **chemickými reakcemi**. Mezi nejznámější **způsoby vzniku solí** patří:

1. neutralizace,
2. reakce kovu s kyselinou,
3. reakce kovu s nekovem (přímé slučování prvků),
4. srážecí reakce.

1. NEUTRALIZACE

Neutralizace je **reakce kyseliny s hydroxidem**, při které **vzniká sůl a voda**.

1. Doplňte danou rovnici neutralizace. Zapište stechiometrické koeficienty. Jak se nazývají produkty této reakce?
 $\text{NaOH} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow$
2. Zapište chemické rovnice následujících reakcí, odvoďte produkty a správně je pojmenujte.
  - a) Reakce hydroxidu draselného a kyseliny sírové;
  - b) Reakce hydroxidu draselného a kyseliny dusičné;
  - c) Reakce hydroxidu sodného a kyseliny siřičité.

2. REAKCE KOVU S KYSELINOU

Zopakujte si, co jsou ušlechtilé a neušlechtilé kovy. Uveďte příklady.

S kyselinami snadno **reagují** pouze **neušlechtilé kovy** (např. Zn, Mg, Na, K, Al, Fe).

REAKCE KOVU S KYSELINOU CHLOROVODÍKOVOU

Do 4 zkumavek vložte přibližně stejné množství hořčíku, hliníku, zinku a mědi. Ke kovům opatrně přidejte asi 5 cm³ zředěné kyseliny chlorovodíkové. Pozorujte intenzitu reakcí.

Závěr: Nejintenzivněji probíhá reakce zředěné kyseliny chlorovodíkové s hořčíkem. Intenzita reakce postupně směrem k mědi klesá.

Neušlechtilé kovy s kyselinami reagují **za vzniku vodíku a soli**.

Reakce kyseliny chlorovodíkové s hořčíkem

Zapište chemické rovnice uvedených reakcí. Odvoďte a pojmenujte produkty: a) reakce zinku a kyseliny sírové, b) reakce hliníku a kyseliny chlorovodíkové, c) reakce hořčíku a kyseliny dusičné.

sůl: *anglicky* – salt [so:lt]

krystalická látka: *anglicky* – crystalline substance [ˌkrɪstəlaɪn ˈsʌbstəns]

německy – das Salz

německy – der Kristallstoff

soli: Zeměpis 8, 1. díl, str. 73